

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

(основна и средња школа)

Прегледом стандарда образовних постигнућа и појединачних програма наставе и учења по разредима за предмет Физичко и здравствено васпитање може се видети да се тематика корупције може природно уградити у образовно-васпитни рад са ученицима. Основ за то налази се у чињеници да су (не) ферплеј и злоупотреба психоактивних супстанци и допинг средстава добили велику пажњу у програмима за овај предмет, а то су врло распрострањене коруптивне активности у спорту. Оне су коруптивне јер особа тиме жели да добије оно што јој не припада, и тим неетичким понашањем доприноси неправди и неједнакости. Морал у спорту је врло важан јер прави спортиста се никада у борби не служи нечасним средствима. Ферплеј се у основи састоји у поштовању правила, поштовању судија и поштовању противника. За увођење ученика у ову тематику може се организовати дискусија о значењу части, ферплеју и последицама тога да се до успеха дође на непоштен начин и могла би се водити под насловом *Купио је победу, а изгубио образ*.

Наставници треба да планирају активности које воде ка остварењу следећих исхода образовног циклуса: *Критички се односе према употреби психоактивних супстанци, допинга и енергетских пића и Примењују принципе толеранције и ферплеја у физичкој активности и спорту*.

Имајући у виду узраст ученика и њихово интересовање за спорт, с правом се може тврдити да им се појава корупције у друштву најлакше може приближити у оквиру овог предмета. До ученика долазе информације о аферама у спорту као што су намештање мечева, продаја утакмица, допинг спортиста, различити видови притисака на судије и сл. Наставник може изабрати оне које му дају највише простора за анализу и дискусију. У примерима треба приказати корупцијске скандале у којима су учествовали и спортисти, али и други бројни спортски и неспортски радници који некада неоправдано профитирају на рачун спорта и спортиста.

На пример, чувени бициклиста Ленс Армстронг је после вишегодишњих нагађања да узима недозвољена средства 2012. године и формално оптужен. Суспендован је доживотно, изгубио је седам титула на Тур де Франсу и олимпијску медаљу и није се жалио на пресуду. Као пример за рад може се искористити и догађај у Кошаркашком савезу Србије (КСС) из 2024. године, када су двојица кошаркаша проглашена одговорним за кршење више одредаба Интерних прописа ФИБА. Тада је КСС објавио да остаје доследно посвећен очувању интегритета кошарке и примени принципа ферплеја и да ће наставити да предузима све

неопходне мере у циљу спречавања и санкционисања свих облика манипулације, недозвољеног утицаја и корупције у кошарци. Ученицима би могао бити интересантан и пример у коме се показује да и у најпопуларнијем спорту на свету, како се то често каже за фудбал, има и највише неетичког понашања. Постоје званични подаци специјализоване фирме за прикупљање података и анализу спортских података (Спортрадар) да је у току 2023. године, на глобалном нивоу, од 1.329 потенцијално нерегуларних мечева чак 880 идентификовано у фудбалу. Намештање резултата утакмица тесно је повезано са илегалним клађењима на којима појединци, којима је унапред познат резултат, могу добити велике суме новца. Погодни су и примери у којима су утврђене коруптивне радње при избору која ће држава добити неко такмичење (нпр. мито за чланове Међународног олимпијског комитета како би Олимпијске игре добио Бразил 2016. године), или малверзације, проневере везане за продају ТВ права за пренос великих спортских догађаја (нпр. ФИФА корупцијски скандал 2015), или утицај клубова на избор судија (нпр. у Италији 2006, клубови Јувентус и Милано).

Како у свакој школи постоје ученици који имају и лично искуство у бављењу спортом, наставник их може замолити да са одељењем поделе неке ситуације неетичког понашања које су и сами доживели или су за њих чули, као и да представе последице таквог понашања. Често се дешава да млади момци и девојке иако имају одличне резултате, не буду изабрани за такмичење, репрезентацију, клубове јер су њихова места попуниле особе које имају слабије резултате, али су деца нпр. спонзора, познатих спортских радника, политичара.

Кроз рад на оваквим примерима ученици треба да се упознају са распрострањеношћу и разноврсношћу коруптивних радњи у спорту, али и да сагледају штету које оне производе како за појединце (нпр. талентовани млади спортиста напушта спорт јер је разочаран) тако и за цело друштво (нпр. уместо да се новац од улазница инвестира у бољу опрему спортиста, он се слива у џепове моћника у клубовима) и по углед спорта.